

Blåkveg

– garanti for lette kalvinger

DANMARK: – Å bruke blåkveg som farrase i kryssninger, er en garanti for lette kalvinger, mener ammekubonde Anders Peter Laursen. I Danmark er blåkveg et argument for både dyrevelferd og økonomi.

TEKST OG FOTO: Dag Idar Jøsang, dag@norsklandbruk.no

I det tradisjonelle, danske fjøset til Anders Peter Laursen, i Vonge på Midtjylland, er det knapt en kjøttferase som ikke er representert. Av rundt 300 dyr er det også ti reinrasa dyr av rasen dansk blåkveg. Den stolte, blåhvite oxen er også far til et tjuetalls blåhvite kryssningskalver i fjøset.

– De eneste rasene jeg ikke har brukt blåkveg på, er dexter og piemontese. Jeg har for eksempel brukt blått kveg på galloway, og det gikk veldig bra. Det blir fantastisk fine kalver av den blåhvite rasen, sier Laursen, som forteller at han har de fleste rasene representerte i bestninga.

90 PROSENT KALVER UTEN HJELP

Han bekrefter på ingen måte myta om dobbeltmuskulatur, kalvingsvansker og at blåhvite kyr ikke kan føde normalt.

Laursen viser til statistikken som han har samlet gjennom mange år. Den viser at Vestergaard, som gården heter, har fått 374 levendefødte kal-

ver med blåhvit farrase. En av kalvene har blitt tatt med keisersnitt. Det utgjør 0,3 prosent av kalvingene. I tillegg har 0,8 prosent, tre i tallet, vært i kategorien vanskelige kalvinger, der kua har hatt behov for hjelp. Han har også hatt fire kalvinger som har vært vanskelige, men der kua likevel ikke har fått hjelp. Det utgjør 1,1 prosent.

– 89,6 prosent av kalvingene har vært lette kalvinger der kua ikke har fått hjelp, og 8,3 prosent har vært lette kalvinger, men der kua likevel har fått litt hjelp. Det er ingen andre kryssninger som har så få kalvingsvansker, forteller han.

STARTET MED BLÅKVEG I 1984

Oppå disse tallene kommer 24 kalver som har vært dødfødte, men ingen kalver har dødd i løpet av det første døgnet. Det gir en kalvedødelighet på 5,5 prosent.

Laursen kjøper kveg i tillegg til dem han avler fram selv, og har dyr av de aller fleste raser. I 1984 kjøpte han sine første belgiske blå, men slaktet ut de siste dyrene en gang på 1990-tallet. Årsaka var problemer med små mordyr, som igjen førte til kalvingsvansker. Laursen var da uten blåkveg i 10-15 år, inntil han på ny kjøpte noen reinrasa dyr. ►

TRADISJONELT: I det tradisjonelle fjøset på Vestergaard har Anders Peter Laursen rundt 300 dyr.

KALVEGJØMME: Når det ikke finnes kalvegjømme i den store bingen, har denne krabaten søkt til førbrettet.

GROMOKSE: Den blå toppoksen på Vestergaard kan vise til gode indekser.

KALVING: Statistikken til Laursen viser små kalvingsproblemer, både for de reinrasa og der det er brukt blått kveg som farrase.

- Den suverent beste kryssninga

Bruk blått kveg, er den krystallklare meldinga fra Anita Meldgaard. Hun har liten forståelse for den norske motstanden mot blått kveg.

TEKST OG FOTO: Dag Idar Jøsang, dag@norsklandbruk.no

Jeg henger ikke med på det norske resonnementet. Om dere gjør som Danmark, får dere semin fra blåkveg som ikke har de store kalvingsproblemene, sier hun.

Meldgaard er kalverådgiver hos det danske firmaet Slagtekalve AS, som også har rådgivere i Norge. Hun har plukket ut tall fra seks av sine største kunder. De leverte mellom 1 600 og 6 100 dyr til slakt i fjor.

- Det er litt forskjell på oksekalver og kvigekalver. For oksekalver er kryssninger med blåhvit, ubestridt best både på tilvekst og forutnyttelse, mens det ikke er like klart for kvigekalver. Montebeliard er en rase som også klarer seg godt, men tallene våre viser at blått kveg er den absolutt beste, forteller hun.

Det største problemet for slakte-

kalvprodusenter som kjøper kalvene sine fra melkeprodusenter, er at kalvene ofte har gått litt for lut og kaldt vann. Det kommer av at kalveprisen er så lav at melkeprodusentene får for lite igjen, for å gi kalvene den optimale starten på livet. Det går ut over tilvekst og slakteklasse.

- Mens alle andre faktorer i produksjonen har holdt seg like, har slakteklassen falt gjennom årene. Tidligere var kravet til slakteklasse på 3,3, men så ble den senket til 3,0. Nå sliter mange med å greie 3,0, forteller Anita Meldgaard.

Genomisk seleksjon og bruk av kjønnsseparert sæd er i ferd med å gjøre kalveproduksjonen på melkebruk enda mer spesialisert. Det betyr at flere kyr vil bli inseminert med sæd som gir oksekalver av kjøttferaser. ■

► - Jeg begynte med belgisk blå igjen for rundt 15 år siden. Da fikk jeg kjøpt noen homogene, fine dyr som fungerer godt. Ei ku på 800 kilo har ingen problemer med å føde en kalv på 50 kilo. Rasen har godt med melk, og kalvene til dansk blåkveg er veldig fine.

DEN MEST LØNNSOMME RASEN

Når han skryter av sine danske blåkveg, både de få reinrasa og kryssningene der han har brukt blått kveg som farrase, er det fordi dyra har få kalvingsvansker, bra tilvekst og godt lynne.

Økonomien i dansk ammeku- og kalveproduksjon er lite å skryte av. Da er hver krone viktig. På Seges sin indeksliste kan de rangere okser av ulike raser, etter hvor mange kroner ekstra det er mulig å tjene på å bruke sæd fra denne oksen. Ved årsskiftet var det den irske oksen Carillon som toppet lista, med et pluss på 237 kroner per kalv.

- Marginene er veldig små. Nylig solgte jeg ti drektige kyr for 7 500 kroner stykket, og i slakteoppgjøret for ei flott ku fikk jeg 13 000 kroner. Ellers lar det seg nesten ikke gjøre å få over 10 000 kroner i slakteoppgjør for ei ku, forteller han.

Den blåhvite dominansen viser seg tydelig på indekslista når man måler på økonomi. Av de 50 mest lønnsomme oksene å inseminere med, er det 45 blåkveg. Øker vi til de 100 mest lønnsomme, er det 71 blåhvite okser. ■

FORNØYD: Den første gangen Anders Peter Laursen hadde blåkveg, var mødrene så små at de hadde problemer med å kalve, men han er full av lovord om dyra han startet opp igjen med for rundt 15 år siden.

Døpte om rasen til dansk blåkveg

Det dårlige ryktet til belgisk blå gjorde at danskene døpte om rasen sin til dansk blåkveg.

TEKST: Dag Idar Jøsang, dag@norsklandbruk.no

Både Danmark og andre land har distansert seg fra belgisk blå ved å kalle opp rasen på ny og avle vekk problemene med dobbeltmuskulatur. I Danmark, som selv har en liten stamme med dansk blåkveg, importerer de særlig semin fra britisk blå.

Genmutasjoner som forårsaker dobbeltmuskulatur, opptrer hos mange ulike pattedyr. Det er for eksempel oppdaget hos mennesker, whippet-hunder og texel-sauer.

UTSLAG AV MUTASJONER

Slike genmutasjoner opptrer også i flere varianter hos storfe, men ikke alle gir seg utslag i dobbeltmuskulatur. De to storferasene der det har blitt avlet bevisst på dobbeltmuskulatur, er hos belgisk blå og piemontese.

Noen av problemene som kan oppstå med disse genfeilene, er at indre organer kan vokse seg mindre i størrelse enn hos

friske dyr. Varmestress og nedkjøling kan være et problem, og dårlig blodsirkulasjon fører til at dyr som er i bevegelse, blir fortere slitne. For store kalver er en av årsakene til kalvingsproblemer, men det forklarer ikke alt. Det er også et problem at kyrne er så muskelsatte, at de ikke greier å kalve uten hjelp.

Dobbelmuskulaturen hos reinrasa, blå kalver utvikles først når kalvene er fra tre til fem uker gamle, men i kryssning med andre raser utvikles ingen dobbeltmuskulatur.

LETTKALVENDE BLODLINJER

I Danmark endret rasen navn fra belgisk blå til dansk blåkveg i 2011, men siden det finnes få besetninger og reinrasa dyr i Danmark, importerer de mye semin til kryssninger. De mest populære oksene til kryssningsavl er av britisk blå, som blant annet har lettkalvende blodlinjer som et av sine kjennetegn.

Ifølge Seges, som er en vitenskaps- og inno-

KRYSSNING: Kryssningene med blåkveg kommer i mange ulike farger.

vasjonsavdeling under Landbrug & Fødevarer, blir rundt åtte prosent av kalvene til britisk blå født med keisersnitt. Det er vanlig at reinrasa førstegangskalvere av britisk blå blir inseminerte med semin av angus eller jersey.

I kryssningsavl i dansk kjøttfeproduksjon blir det brukt rundt 85 prosent semin fra blått kveg. ■

ANNONSE

TØRRGJØDSELSPREDERE

Optimalt resultat med riktig utstyr

Bunning
AGRICULTURAL ENGINEERS

- 3 års garanti
- Mange utstyrsmuligheter
- Lang levetid
- Solid konstruksjon
- Lite vedlikehold

Bestill nå for levering til våren

HEKTNER MASKIN AS

Ekspert på gjødselhåndtering Ta kontakt for tilbud - salg@hektner.no Tlf: 63 83 90 00 - hektner.no

ANNONSE

113 hk Deutz-Fahr uten AdBlue!

- 20/20, 2 PowerShift girkasse
- Clutchfritt vendegir, SenseClutch og Stop & Go
- Skivebrems i foraksel og framskjermer
- Tillhengerbrems og hydr. utskyttbar krok

DEUTZ-FAHR 5110 G.GS

Veil. kampanjepris fra kr. **485 000,-**

De Luxe Pakke veil. tilbud kr. 77 000,-
30/30 gir m/3 PowerShift, luftsete, AC, passasjerse, 4525 kg løftekap., 4 PTO hastigheter, PTO betj. på skjerm, ekstra arb. lys, 480/65-24 og 540/65-34 hjul

Finns din nærmeste Deutz-Fahr forhandler på www.hcpetersen.no
H.C. Petersen Norge AS, Hyggenveien 35, 3440 Røyken, T: 3220 1060

HCP

Bør vi forby blåkveg i Norge?

I Norge har vi en uskreven regel om å ikke bruke blåkveg. Skal vi nå forby rasen? Da må vi i alle fall ikke gjøre det på grunnlag av gamle myter.

Dag Idr Jøsang
dag@norsklandbruk.no

Odelsgutt til småbruk på Bokn i Rogaland. Er utdannet cand. mag., og har tidligere vært lokalavisjournalist og redaktør. Journalist i Norsk Landbruk siden 2005.

NOEN NORSKE STORFEPRODUSENTER har den siste tida vist interesse for å bruke rasen belgisk blå som farrase i avl. Det utfordrer en mer enn 20 år gammel uskreven regel, om at vi ikke skal importere dyr, semin eller embryo fra blått kveg i Norge.

BLÅKVEG har hatt et dårlig rykte, siden bilder av okser med gigantiske bakparter opprørte folk på 1990-tallet. Bevisst avl på belgisk blå med dobbelt sett muskler gjorde at kalving måtte skje med keisersnitt. Bilder av keisersnitt under elendige, hygieniske forhold bidro til at bønder, næring og myndigheter ble enige om at vi ikke skulle ha den blåhvite rasen i Norge.

I FJØR HØST skrev Nina Svendsby, som er assisterende fagdirektør i Animalia og fagsjef i KOORIMP, at dobbeltmuskulatur er en egenskap som det har blitt avlet på, slik at mutasjonene og måten genene kommer til uttrykk på, har blitt rasetypiske for rasene belgisk blå, britisk blå og piemontese. Forslaget var å gjøre den uskreven regelen om til en skreven lov.

EN STUND SÅ DET ut til at konsekvensen kunne bli en jakt på alle dyr med genfeil som kan gi dobbeltmuskulatur. For vi har genfeilen i norske dyr også. Charolais med Q204X er den mest kjente, men mutasjonene kan finnes hos andre raser også. For å finne disse dyrene, og få bort dyra, måtte man ha kartlagt genene til alle dyr som ikke er stambokførte, og slaktet dem ut. Det ville ha vært både vanskelig og kostbart, og framfor alt: Det kunne ha vært å bruke store ressurser på noe som ikke trenger å være et problem.

DANMARK HAR VÆRT GJENNOM den samme etiske diskusjonen som vi hadde i Norge for vel 20 år siden, men der kom de til en annen konklusjon. De har en liten stamme med reinrasa dyr, men importerer semin fra britisk blå. Rasen har blitt veldig populær i krysningsavl, både hos melkeprodusenter og kjøttfeprodusenter. Tolv månedersstatistikken fra oktober 2016 til og med september 2017 viser at tre av fire kjøttfekrysninger var med blått kveg som farrase. I melkeproduksjon sto holstein for halvparten av de mer enn 200 000 krysningskalvene, og 86 prosent var krysset med blått kveg.

DET NORSKE KRONARGUMENTET mot å importere semin fra blått kveg, er at man bidrar til å opprettholde uetisk avl. Men i Seges er mesteparten av den importerte semin fra britisk blå, som har 92 prosent naturlige kalvinger. Det er en helt annen historie enn med belgisk blå,

der keisersnitt nærmest blir sett på som et dyrevelferdstiltak.

HVILKE ARGUMENTER har vi da for å forby bruk av blåkveg i Norge? Er en andel på åtte prosent keisersnitt et holdbart argument? Er det da et rasetypisk trekk? Vi har i praksis hatt et forbud mot å bruke blåkveg i Norge i over 20 år, men har ikke hatt den samme holdninga til piemontese. Den rasen har sågar lukket stambok i Norge.

ET ANNET SPØRSMÅL er hva som tjener norsk kjøttfeavl. I dag er dette en viktig del av avlsarbeidet og økonomien til Geno og Tyr. Vil det ødelegge markedet og grunnlaget for sunn og god avl på NRF og kjøttferasene? En slik egeninteresse kan være et godt argument mot å lage danske tilstander.

DET ER OGSÅ et spørsmål hvordan forbrukerne vil reagere. Reaksjonene når man nevner ordet blåkveg på Facebook, tyder på at man får en stri jobb med å overbevise både bønder og forbrukere om at blåkveg har en plass i Norge.

VI HAR SANERT den norske geitebestanden for å få en frisk geitestamme. Det var et godt og vellykket prosjekt, men i en litt annen skala enn å genotype alle kjøttfe, på leit etter gener som ikke er et stort problem. Det høres dramatisk ut. I alle fall om formålet er å hindre noen i å krysse inn blåkveg som har bedre kalvingsstatistikk enn de fleste andre raser og krysninger kan vise til. ■

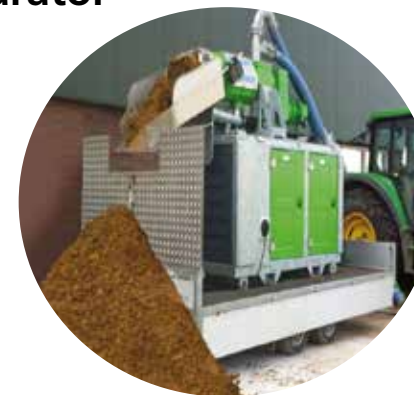
GRØNT MASKIN

med fokus på det grønne

Din leverandør av effektiv drift

Alt innen husdyrgjødsel- håndtering

Separator

Gjødselvogner

Grønt Maskin AS
Industriveien 19, 1580 Rygge
Tlf. 69 22 53 00
post@grontmaskin.no
www.grontmaskin.no

WWW.GRONTMASKIN.NO

BETONGSAGING

KJERNEBORING - MALING - MUR - FLIS - BELEGG

Omgjøring av fjøs? Vi tar ut golv, retter av på dragere og legger inn spalteplank

ERFARNE OG EFFEKTIVE!

Mob 942 55 225 | erlend@boligprosjekt.net

BOLIGPROSJEKT
OVERHALLA AS